Wprowadzenie

Przystępując do charakterystyki dyscypliny naukowej należy uwzględnić jej genezę, krystalizowanie się przedmiotu badań, metod naukowych, tworzenie kanonu piśmiennictwa oraz budowanie teorii naukowych. Z innej perspektywy można skupiać się na przedstawieniu dzieła i biografii uczonych, którzy dla tej dziedziny położyli zasługi największe: mistrzów, których prace i działania naukę tę konstituowały i umocniły. W polskiej bibliologii wymienić można wielu koryfeuszy, których życie i osiągnięcia stanowią przedmiot szczegółowych opracowań – Pawła Jarkowskiego, Jerzego Samuela Bandtkiego, Joachima Lelewela, Karola Estreichera, Adama Łysakowskiego, Stefana Vrtel-Wierczyńskiego czy Kazimierza Piekarskiego. Do tego szacownego grona należy również bohater niniejszego opracowania – prof. dr Jan Muszkowski – wybitny teoretyk, nauczyciel i popularyzator wiedzy o książce, twórca pierwszego uniwersyteckiego ośrodka badań księgoznawczych, organizator akademickiego kształcenia bibliotekarzy.

Przygotowanie książki poświęconej Janowi Muszkowskiemu motywowane było przede wszystkim zamiarem ponownego podjęcia dyskusji o jego poglądach, koncepcjach naukowych, dorobku i osiągnięciach z perspektywy nowoczesnej nauki o książce. *Opracowanie Jan Muszkowski: ludzie, epoka, książki. Tradycje i kontynuacje* obejmuje 15 tekstów, przygotowanych przez grono specjalistów – bibliologów i bibliotekoznawców z wielu ośrodków akademickich w kraju. Poszczególne artykuły zgrupowano w czterech częściach, w których analizie podlegają kolejno: sylwetka i działalność organizacyjna uczonego, paradygmaty oraz koncepcje leżące u podstaw jego teorii książki, dzieła naukowe i popularyzatorskie profesora oraz współczesne kontynuacje jego myśli.

W pierwszej, wprowadzającej części (rozdział *Tradycje*) Hanna Tadeusiewicz oraz Elżbieta Stefańczyk przypomniały w swoich artykułach najważniejsze fakty z życia naukowego i zawodowego uczonego, a w szczególności okoliczności powstania założonego przez niego na Uniwersytecie Łódzkim

Zakładu Bibliotekoznawstwa i działalności w Związku Bibliotekarzy Polskich oraz Związku Bibliotekarzy i Archiwistów Polskich.

O teoretycznych poglądach uczonego traktują artykuły badaczy pochodzących z Łodzi, Wrocławia i Lublina. Materiały zgromadzone w drugiej części publikacji (rozdział *Teoria*) przedstawiają systematyczne ujęcie teorii książki Muszkowskiego (Jacek Ladorucki), pozytywistyczne korzenie jego poglądów naukowych (Agnieszka Łuszpak) oraz stosunek uczonego do sztuki książki (Małgorzata Komza). Udział Muszkowskiego w kształtowaniu międzywojennego środowiska księgarskiego i organizacji bibliofilskich stał się przedmiotem artykułów Małgorzaty Korczyńskiej-Derkacz i Grażyny Piechoty.

Przedmiotem zainteresowania autorów prac w książce stały się również, zgromadzone w rozdziale *Praktyka*, edytorskie i bibliograficzne dokonania uczonego. Okoliczności powstania *Życia książki* opisuje Zbigniew Gruszka na podstawie unikalnych dokumentów udostępnionych przez córkę profesora – Joannę Muszkowską-Penson. Z kolei Beata Kurek przedstawiła proces powstawania XX-wiecznej kontynuacji *Bibliografii polskiej* Estreicherów, której uczoney poświęcił dwie dekady pracy twórczej. Ewa Andrysiak zanalizowała ostatnią publikację, która wyszła spod pióra profesora – *Pierwszy etap wyższych studiów bibliotekarskich UŁ (1945/46 – 1951/52)*. Piotr Lewkowicz strony *verso* rękopisów Muszkowskiego, przechowywane w Bibliotece Uniwersytetu Łódzkiego, potraktował jako materiał badawczy.

Życie i dorobek Muszkowskiego stanowią punkt wyjścia do rozważań nad jego spuścizną i wytworzonym warsztatem badawczym (rozdział *Kontynuacje*). W tym duchu Magdalena Rządowolska przeanalizowała biogramy uczniów uczonego, korzystając z zasobów *Słownika pracowników książki polskiej*. Księgozbiór profesora przekazany łódzkiemu Zakładowi Bibliotekoznawstwa scharakteryzowała Paula Gamus. Książkę zamykają teksty Rafała Kępy i Kazimierza Kowalewicz, poświęcone perspektywom reedycji *Życia książki* oraz funkcjonowania tradycyjnych mediów w środowisku cyfrowym.

Redaktorzy tomu wyrażają nadzieję, że niniejsza publikacja, przygotowana przy zaangażowaniu ogólnopolskiego zespołu badaczy, ukazuje szeroki zakres badań i działalności związanej z książką, specjalistycznym kształceniem i międzynarodowymi zasługami Jana Muszkowskiego. Zgromadzone artykuły dowodzą żywotności poglądów uczonego, stanowią też hołd środowiska naukowego i zawodowego dla wybitnego profesora w 60 rocznicę jego śmierci.

Redaktorzy